

gyarság szellemi tartalékai erősebbnek bizonyulnak a guruló dollároknál, euróknál, de a száználmasan csekély s így is késlekedő péterfilléreknél is.

A Magyar Napló Kiadó Salamon Konrád nélkülözhetetlenül fontos könyvével egy időben megjelentetett zsebkönyvtársorozatában ad egy kis válogatást a népi mozgalom egyik legkövetkezetesebb demokratája, Kovács Imre

írásaiból is. Ennek az életműnek a tükrében is láthatjuk, hogy Salamon a népi és a nemzeti függetlenségi mozgalom legjobbjainak szellemét viszi tovább: együtt szemlélhető e két könyvben az apák és a fiúk gondolkodása, amint egyik a másikat készíti elő, illetve fejleszti tovább alkotó módon, föl nem adva a reményt.

ALFÖLDY JENŐ

ALFÖLDY JENŐ (1939) irodalomtörténész, kritikus. A Nemzeti Tankönyvkiadó nyugalmazott főszerkesztője. Legutóbbi kötete: *A megszenvedett éden* (2010).

Heroizmus – hangfogózva

Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, Évkönyv, 2010–2011

Milyen kár, hogy a szép, a lelkes patriotizmusra árnyék vetült az elmúlt, a borzalmas XX. században! Rádadásul nemcsak a nemes eszményekért kirobbanó lelkesedés vált majdhogynem nevetségessé, megvetetté, hanem mindenfajta hősiesség, váteszi elhivatottság, a „szép tisztességért” vívott harc, a küzdelem maga is.

A magyarság szörnyű traumái (Trianon, vesztes világháborúk, ötvenhat) azt eredményezték, hogy – mint a cseppkövek – lassan, lassan emigráns tudatunk alakult ki, ami azt jelentette, hogy még egy derecskei gazdember vagy egy kőbányai utcaseprő is tudott egy másik magyarságról, egy szabad nemzetről”, amelyik Nyugatra ment, ott él, bátran hirdeti az igazságot, de azt az igazságot itthon, Magyarországon elásták, elvermelték, tilos és veszélyes lett, s ha ugyanazt cselekszed, mint amit ők, megbotoznak, megbilincselnek, bezárnak.

Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem (EPMSZ) évtizedekig egyik rangos szószólója, képviselője volt ennek a Nyugatra távozott magyarságnak. (Hány szakadásunk volt, Istenem! Hányszor indultunk el napnyugatnak!) A vaskorszakkal felérő kom-

munistá barbárság idején az európai, a kulturált magyar nemzetet képviselte, nem doronggal, nem tüskés buzogánnyal, hanem betűvel, írással, tudással. Legendás könyvkiadása nélkül ma már elképzelhetetlen az összmagyar szellemi paletta.

Az EPMSZ akkor tért részben haza Svájc-ból, akkor egyesült ismét a Kárpát-medencében élő magyarsággal, amikor megbukott a bolsevizmus. A huszonnegyedik órájában, hisz az előregedés, a beolvadás, a fogyás, szívgázás miatt már-már az önfeloszlatás réme fenyegette. Istennek hála nem újabb vérátömlesztéssel erősödött meg az emigráció, hanem az termékenyítette, gazdagította, szaporította a hazájában és a határokon kívül élő nemzetet.

A Szabadegyetem megnevezés önmagában bátor programot feltételez. Olyan szóban elhangzó, írásban megjelenő tudás, elvrendszer, etikai kódex a Szabadegyetem, amely – és ez már a csendes heroizmus témamezejébe tartozik – a nemzetnevelés feladat körét is magára vállalja. A rendszerváltás után nem önmagában végzi a missziót, hanem két testvérszervezetével együtt: a Magyar Pax Romanával és az Európai Magyar Evangéliumi Konferenciával karöltve.

Az EPMSZ két utóbbi konferenciáját Nyíregyháza-Sóstón (2010-ben), illetve Balatonszárszón (2011-ben) tartotta.

Tanácsos a szónokok, a szerzők életsorsa felől közeledni a remek tanulmánygyűjteményhez, előadássorozathoz.

Van közöttük felszentelt katolikus, evangélikus, református lelkész, villamosmérnök, szociológus, jogtudós, történész, szoftverfejlesztő, író, publicista, pszichológus, építészmérnök, kommunikációkutató, tanító, orvos, közgazdász, s ha a lakhelyeiket is számba vesszük, tulajdonképpen behálózák a fél világot: Amerikai Egyesült Államok, Svájc, Németország, Magyarország, Szlovákia, Kárpátalja, Erdély stb. Az életrajzi mutató szerint legtöbbjük kéthárom diplomát szerzett, és a legkülönbözőbb tudományágakban doktoráltak. Közös vonásuk, hogy szervezeteket, társaságokat hoztak létre, azokat irányítják jelenleg, rádióadókkal kísérleteznek, iskolákat támogatnak vagy éppen igazgatnak, kutatóintézetekben érnek el kiváló eredményeket, szószékről hirdetik az ígét, mindezt azzal a céllal, hogy nemzetünknek, a magyarságnak hasznára váljanak, identitássérüléseit gyógyítsák. Nagy, igen nagy érdeme az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetemnek és testvérszervezeteinek az, hogy ennyi tudást, szakértelmet, talentumot tudott mozgósítani bajaink orvoslására.

A Nyíregyháza-Sóstón megrendezett szabadegyetemen például Unger László, a Genfi Egyetem közgazdász professzora moderálta azt a vitát, amely a világgazdasági válságról folyt, és Magyarország kilábalási lehetőségeit kereste. Unger egyenes, nyílt válasza arra a kérdésre, hogy „Van-e kiút a válságból?”, így hangzik: „Van. Korlátozni, szabályozni kell – globálisan, nemzetközi szinten – az elhatalmasodott bankkonglomerátumok működését, hogy ezen behemót kolosszusok alantassák, számító politikája (‘too big to fail’ – túl nagy, hogy megbukhasson) ne érvényesüljön többé”.

Tehát arról beszélt, ami – a nagyvilág számára példaadó módon – pompásan megvalósult jelen politikai életünkben!

Természetesen csak az egyik nagy témája volt a disputáknak a napi gondokat érintő,

azokat előidéző, súlyosbító gazdasági válság. Az *Évkönyv* szépírói, szakírói a tisztességes emberi létezés, a becsület szabályrendszerét, kiskatéját állították össze, tanításuk egybehangzik, legalábbis rokon a kétezer éves keresztény kultúra erkölcsével, gondolatrendszerével. Ma, húsz valahány évvel a rendszerváltás után is beleborzong az olvasó, ha együttérzéssel tekint például Kozma Zsolt teológiai professzor életére. Neki jutott a huszonöt szerző közül a legsanyarúbb sors, az ötvenes évek elején bebörtönözték Romániában, majd az egyik legszörnyűbb GULAG-ra, a Duna-csatornához hurcolták kényszermunkára. És mégis az emberszeretetről, az együttérzésről, K. Barthra hivatkozva, a *Mitmenslichkeit*-ről értekezik előadásában, tanulmányában: *Sors, próbatétel, szolidaritás a Bibliában*. Jelszavát, életprogramját is a Szentírásból vette: „a másik ember én vagyok”.

Balla Bálint Berlinben élő szociológus és jogtudós a beköszöntőjében „a magyar nemzetet tartozók egymással való közösségvállalását” nevezi legfontosabb feladatnak, vagyis a magyar–magyar párbeszédet, a nemzettestek összeforrasztását nyelvben, kultúrában, eszményekben, akarásokban.

A legilletékesebb szerző, a téma kiváló ismerője, a Magyar Tudományos Akadémia Kisebbségkutató Intézetének szakembere, Bárdi Nándor foglalkozik e súlyos, nehéz, el-elakadó, nemzetmentő munkával, írásának címe: *A magyar–magyar együttműködés öröksége*.

Példás, a tudományosság és szakszerűség minden követelményének megfelelő írás! Az olvasó megtalálja benne az úgynevezett magyarságpolitika újkori történetét, annak minden mozzanatát, próbatételét, kudarcát, a Trianon utáni revíziós törekvéseket, a „Horthy-korszak legitimációs ideológiáját”, az eredeti határok visszaállításának vágyálmát, az első és a második bécsi döntéssel bekövetkezett stratégiai változásokat, a kommunisták által elkövetett bűnöket, az 1989 utáni kormányoknak a határon túli magyarokhoz való viszonyát, azok elárulását, illetve védelmét.

Túlságosan sok brosúra, füzet, könyv jelenik meg manapság e témáról, elszaporod-

tak a jó szándékú műkedvelők, szélsőséges, irreális célokat kitűző forrófejűek tábora is nő, ezért örülünk Bárdi Nándor kiváló tanulmányának. Lehetetlen itt megismételni érveléseinek, téziseinek sokaságát, de néhány alapfogalmat ki lehet emelni.

A rendszerváltás után nagy újdonság volt az Antall-doktrína összmagyar-felfogása, amely a későbbiekben sok módosuláson esett át, a Horn-kormány elvetette a „történelmi és nemzeti küldetést”, az első Orbán-kormány „konstruktivista szemléletet képviselt”. „A Fidesz – írja Bárdi – a határon túli magyarság problémakörét nem teherként, hanem mint természetes adottságot fogta föl” (117. old.).

A Gyurcsány-kormány előidézte a nemzeti gyásszal felérő 2004-es népszavazás sikertelenségét, a meghasonlást, a depressziót. Csupán a jelenlegi, a második Orbán-kormány sokrétű politikai, gazdasági, kulturális, tudományos lépései, elsősorban a kettős állampolgárság ügyének diadalra juttatása keltenek valós reményt a magyar nemzet egy-ségének helyreállítására.

Bárdi Nándor a lábjegyzetekben közli a téma szakirodalmát, megadja a saját munkáinak a címét, megnevezi a legjobb forrásokat, így az olvasó széles körű tájékoztatást kap legnagyobb, legsúlyosabb nemzeti problémánkról.

De mi történik a másik oldalon? Hogy vélekednek ma a Trianonban létrehozott abszurd helyzetről a haszonélvezők, szomszédaink történészei, szociológusai, publicistái? Az EPMSZ *Évkönyvében* erre is találunk fontos adalékokat. A Kolozsváron élő fiatal író, irodalomtudós, Demény Péter (doktori értekezését Balla Zsófia költészetéről írja!) nagyszerű dolgozatot állított össze az úgynevezett „magyar kérdés” román recepciójáról: *Repedések a szobron – Lucian Boia és egy román–magyar történelemkönyv esélyei*. A téma, tudjuk, európai horderejű, a francia–német közös történelemkönyv hosszas vajúdás után jött létre, ezt vitatta többek között az EPMSZ 2008-ban a Horvátországban tartott konferenciáján.

Egy közjogi eseményt említ Demény, és két román szerző két munkáját kommentálja. A román parlament 2010. december 14-én el-

fogadta az oktatási törvényt, amelynek értelmében a magyar iskolásoknak minden fokon joguk van Románia történelmét és földrajzát magyarul tanulni. Az első munka, amely a román történelmi bálványokon hajszálrepedést eredményezett: Lucian Boia *Történelem és mítosz a román köztudatban* című naplója. 1997-ben jelent meg, és 1999-ben fordította magyar nyelvre V. András János. De van még egy. Neagu Djuvara: *A románok rövid története* Horváth Andor tolmácsolásában, ezt a Koinónia adta ki Kolozsvárott 2010-ben. Mindkét szerző – ezt összegezi finoman, hangfogóztan, hurrázás nélkül Demény Péter – azokat a mítoszokat bontja le, amely a románságban, különösen a ultrasoviniszta, kommunista korszakban keletkeztek. Román történészek, akadémikusok, közírók 1918-tól napjainkig észbontó, eszeveszett baromságokat, hazugságokat írtak le a „vae victis”-t túvöltő vérgőzös diadalmámborban.

Most az új nemzedék tudatában elmozdult valami. Nem kilencvenfokos szögben, de mocant valami. Ezt írta meg Demény. Hálával nyugtazzuk. Érdemes elolvasni munkáját.

S hogy ne csak teória, ne csak szép elvek, álmok megfogalmazója legyen az EPMSZ, az elmúlt években konkrét célokat valósított meg, jelen *Évkönyvében* két tanulmány számol be fontos tettekről, cselekvésekről. Az első dolgozat Szekeres Szabolcs: *Fejlesztési kezdeményezés egy erdélyi faluban: a mezőmadarasi példa*. Elhangzott 2010. május 12-én az EPMSZ Nyíregyháza-Sóstón tartott konferenciáján. Ez a bizonyára átdolgozott és bevallottan szerkesztett szöveg, miniatűr falumonográfia. Igaz, elsősorban a gazdasági szférát elemzi, de nagyszerű modellt állít a világot járt közgazdász-szerző, kamatoztatja az Argentínában, a Columbia Egyetemen, New Yorkban, Washingtonban, Brüsszelben szerzett tapasztalatait. Munkája magyarázatra nem szorul, azt olvasni kell. Annyi bizonyos, ha követői akadnának, föltámadna az a faluközösség, amely évszázadokon keresztül a nemzet erőforrása volt.

Guha Péter beszámolója (*Gyermekek Háza a csángóföldi Külsőrekecsinben*) legalább

ennyire szívet-lelket melengető írás. Csodálatunk és csodálkozásunk csak nő, ha ez esetben is megnézzük az életrajzi mutatót. Guha Péter nem csángó tanító, még csak nem is megszállott néprajzos, hanem – mint a bécsi és a zürichi Műszaki Egyetem végzettje – önálló mérnöki céget vezet Svájcban, amelynek elnöke és tulajdonosa egy személyben. Íme, ismét egy apró példa a „magyar csodának” nevezett jelenségről: Hogy kerül egymás mellé, hogy kapcsolódik egybe Svájc, az EPMSZ és Dél-Moldova egyik csángó települése, Külsőrekecsin?

Kányádi Sándor súlyos mondata ad választ erre a kérdésre: A mai Magyarország Szabófalvától San Franciscóig terjed. Itt keresendő e szabadegyetem nagy érdeme. Azzal tesz fontos szolgálatot nemzetünknek, hogy szétszórattatásunk, széthullásunk ellenszere, az egymástól térben, felfogásban, életvitelben eltávolodott részek, egységek kohéziós ereje tud lenni. Nem visz véghez világrengető csodákat, de a valós eredményeket, mindenekelőtt elsőrangú szakemberek felfedezéseit, tetteit és cselekedeteit közhírré téteti, ezzel mozgósít, reményt kelt, ötleteket ad és gondolkodásunkat az egyéni, a gyöttrő napi gondokról a nemzet sorskérdéseire tereli.

HEGEDŰS IMRE JÁNOS (1941) Székelyhidegkúton született irodalomtörténész. 1984-ben Ausztriába emigrált. Munkatársa volt a *Bécsi Naplónak*, tudósítója a Szabad Európa Rádióknak. Utóbbi kötete: *Benedek Elek monográfia* (2009).

Horányi Özséb szó szerint, tételesen erről ír (*A keresztény értelmiség(i) feladatairól*), Kuti József a sors nagy ívű paraboláját rajzolja föl (*A szolidaritás ideje – Trianon teológiai recepciója*), és Borbándi Gyula, a nyugati magyarság legjobb tudora ez esetben a franciaországi, angliai és olaszországi magyarokról készíth helyzetjelentést.

Az évkönyvek, antológiák minden szerzőjét képtelenség felsorolni, itt sem történhet meg ez, de legalább három szervezőt, a közösségeket éltető három személy nevét meg kell említeni: a kötetet Szöllösy Pál szerkesztette, az EPMSZ jelenlegi elnöke Varga Pál, és az egyik társszervezet, a Magyar Pax Romana vezetője Horányi Özséb.

A jövő évi találkozót a Pártiumba, Püspökfürdőre tervezik, azoknak a hévízforrások a tövére, amelyektől olyan fájó szívvel és ködbe vesző sóhajjal búcsúzott el s indult Nyugatra egykoron Janus Pannonius.

Márai írja *A kassai polgárokban*: „Mindig nyugatra menj! És ne feledd soha, hogy keletről jöttél!” Az EPMSZ tagjai, írástudói, szervezői soha nem feledték ezt. És most, hála Istennek, Nyugatról jönnek Keletre. Haza.

HEGEDŰS IMRE JÁNOS